Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 22. júna 2022 *

Obsah

I. Právny rámec . . . 4

A. Právo Únie . . . 4

1. Smernica o biotopoch . . . 4

2. Smernica o vtáctve . . . 5

B. Slovenské právo . . . 6

1. Zákon o ochrane prírody . . . 6

2. Zákon o lesoch . . . 8

II. Konanie pred podaním žaloby . . . 10

III. O žalobe . . . 11

A. O prvej výhrade založenej na porušení článku 6 ods. 3 v spojení s článkom 7 smernice o biotopoch . . . 12

1. Argumentácia účastníkov konania . . . 12

2. Posúdenie Súdnym dvorom . . . 14

a) O prípustnosti . . . 14

b) O veci samej . . . 16

1) Úvodné poznámky . . . 16

2) O prvej časti prvej výhrady týkajúcej sa PSL . . . 17

3) O druhej časti prvej výhrady týkajúcej sa náhodnej ťažby dreva . . . 17

* Jazyk konania: slovenčina.

4) O tretej časti prvej výhrady týkajúcej sa opatrení na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi 18

B. O druhej výhrade založenej na porušení článku 6 ods. 2 v spojení s článkom 7 smernice o biotopoch 19

1. Argumentácia účastníkov konania 19

2. Posúdenie Súdnym dvorom 21

a) O prípustnosti 21

b) O veci samej 21

C. O tretej výhrade založenej na porušení článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve 23

1. Argumentácia účastníkov konania 23

2. Posúdenie Súdnym dvorom 25

a) O prípustnosti 25

b) O veci samej 25

IV. O trovách 27

„Nesplnenie povinnosti členským štátom – Smernica 92/43/EHS – Článok 6 ods. 2 a 3 – Ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín – Smernica 2009/147/ES – Článok 4 ods. 1 – Ochrana voľne žijúceho vtáctva – Hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*) – Programy starostlivosti o lesy – Náhodná ťažba dreva – Primerané posúdenie vplyvov takýchto programov a ťažby – Lokality Natura 2000 – Osobitné chránené územia vyhlásené na ochranu hlucháňa hôrneho – Neexistencia opatrení na zabránenie poškodzovaniu biotopov, ako aj osobitných ochranných opatrení na určitých územiach“

Vo veci C-661/20,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ podaná 5. decembra 2020,

Európska komisia, v zastúpení: C. Hermes a R. Lindenthal, splnomocnení zástupcovia,

žalobkyňa,

proti

Slovenskej republike, v zastúpení: B. Ricziová, splnomocnená zástupkyňa,

žalovanej,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predsedníčka šiestej komory I. Ziemele, predseda prvej komory A. Arabadžiev (spravodajca), a sudca P. G. Xuereb,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Vo svojej žalobe Európska komisia navrhuje, aby Súdny dvor určil, že:

– Slovenská republika si tým, že vyňala programy starostlivosti o lesy (ďalej len „PSL“) a ich zmeny, náhodnú ťažbu dreva, ako aj opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravdepodobne významný vplyv na územia sústavy Natura 2000, podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území, nesplnila povinnosti vyplývajúce z článku 6 ods. 3 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 1992, s. 7; Mim. vyd. 15/002, s. 102, ďalej len „smernica o biotopoch“) v spojení s jej článkom 7,

– Slovenská republika si tým, že neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v osobitných chránených územiach (ďalej len „OCHÚ“) vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Chočské vrchy SKCHVU050, OCHÚ Horná Orava SKCHVU008, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013, OCHÚ Poľana SKCHVU022, OCHÚ Slovenský Raj SKCHVU053, OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051 a OCHÚ Strážovské vrchy SKCHVU028), nesplnila povinnosti vyplývajúce z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s jej článkom 7,

– Slovenská republika si tým, že neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013 a OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051), nesplnila povinnosti vyplývajúce z článku 4 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. EÚ L 20, 2010, s. 7, ďalej len „smernica o vtáctve“).

I. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Smernica o biotopoch

2 Článok 2 ods. 2 smernice o biotopoch stanovuje:

„Navrhnú sa opatrenia prijaté podľa tejto smernice, aby sa zachovali v prirodzenom [v priaznivom – *neoficiálny preklad*] stave ochrany alebo do takéhoto stavu obnovili, prirodzené biotopy a druhy divokej fauny a flóry [a druhy voľne žijúcich živočíchov a rastlín – *neoficiálny preklad*] európskeho významu.“

3 Článok 6 tejto smernice znie takto:

„1. Pre osobitn[é] chránené územia vytvoria členské štáty potrebné ochranné opatrenia obsahujúce v prípade potreby príslušné plány riadenia, osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja, a primerané štatutárne, administratívne [primerané zákonné, správne – *neoficiálny preklad*] alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v týchto lokalitách.

2. Členské štáty podniknú primerané kroky [prijmú vhodné opatrenia – *neoficiálny preklad*], aby sa na osobitne [osobitných – *neoficiálny preklad*] chránených územiach predišlo poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj rušeniu druhov, pre ktoré boli územia označené za chránené, pokiaľ by takéto rušenie bolo [mohlo byť – *neoficiálny preklad*] podstatné vo vzťahu k cieľom tejto smernice.

3. Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu [ale môže mať na túto lokalitu významný vplyv – *neoficiálny preklad*], či už samotne [samostatne – *neoficiálny preklad*], alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality [primeranému posúdeniu vplyvov na lokalitu z hľadiska cieľov ochrany tejto lokality – *neoficiálny preklad*]. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov [posúdenia vplyvov – *neoficiálny preklad*] na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa [odsúhlasia plán alebo projekt až po tom, čo sa presvedčia – *neoficiálny preklad*], že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.

4. Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov [negatívnym záverom posúdenia vplyvov – *neoficiálny preklad*] na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z [naliehavých – *neoficiálny preklad*] dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu.

Ak sa v príslušnej lokalite vyskytuje prioritný biotop [prioritný typ prirodzeného biotopu – *neoficiálny preklad*] a/alebo prioritný druh, jediné dôvody, ktoré môžu prichádzať do úvahy, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí [zdravia ľudí alebo verejnej

bezpečnosti – *neoficiálny preklad*], priaznivých dôsledkov primárneho významu [pre] životné prostredie alebo tiež stanoviska Komisie k ďalším nevyhnutným dôvodom vyššieho verejného záujmu [alebo na základe stanoviska Komisie aj iných naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu – *neoficiálny preklad*].“

4 Podľa znenia článku 7 uvedenej smernice:

„Záväzky vyplývajúce z článku 6 ods. 2, 3 a 4 tejto smernice nahradia akékoľvek záväzky vyplývajúce z prvej vety článku 4 ods. 4 smernice [Rady] 79/409/EHS [z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. ES L 103, 1979, s. 1; Mim. vyd. 15/001, s. 98)], pokiaľ ide o územia klasifikované podľa článku 4 ods. 1 alebo podobne uznané podľa článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, a to odo dňa vykonania tejto smernice alebo oznámenia [klasifikácie – *neoficiálny preklad*], alebo uznania členským štátom podľa smernice [79/409], ak je tento druhý dátum neskorší.“

2. Smernica o vtáctve

5 Článok 4 ods. 1 smernice o vtáctve stanovuje:

„Druhy uvedené v prílohe 1 sú predmetom zvláštnych opatrení týkajúcich sa ochrany [osobitných ochranných opatrení týkajúcich sa – *neoficiálny preklad*] ich biotopov, aby sa zabezpečilo ich prežitie a rozmnožovanie v areáli [oblasti – *neoficiálny preklad*] ich rozšírenia.

V tejto súvislosti sa venuje pozornosť:

a) druhom, ktorým hrozí vyhynutie;

b) druhom citlivým na špecifické zmeny biotopov;

c) druhom, ktoré sú považované za vzácne vzhľadom na svoju malú početnosť alebo obmedzené rozšírenie v danej oblasti;

d) iným druhom, ktoré vyžadujú zvláštnu pozornosť z dôvodov špecifického charakteru ich biotopov.

Ako podklady na vyhodnotenie sa berú do úvahy trendy a kolísanie početnosti populácií.

Členské štáty klasifikujú najmä podľa počtu a veľkosti najvhodnejšie územia ako osobitne chránené územia na zachovanie týchto druhov, berúc do úvahy požiadavky na ochranu týchto druhov v geografických oblastiach mora a pevniny, kde sa uplatňuje táto smernica.“

6 Medzi živočíšnymi druhmi, na ktoré sa vzťahujú osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa ich biotopov, aby sa zabezpečilo ich prežitie a rozmnožovanie v oblasti ich rozšírenia, a ktorých zoznam je uvedený v prílohe I uvedenej smernice, je okrem iných uvedený hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*).

B. Slovenské právo

1. Zákon o ochrane prírody

7 Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení účinnom k 24. marcu 2019 (ďalej len „zákon o ochrane prírody“) v § 4 ods. 1 a 2 stanovuje:

„1. Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu.

2. Ak činnosť uvedená v odseku 1 vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len ‚orgán ochrany prírody‘) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže.“

8 § 26 ods. 5 a 6 tohto zákona v znení zákona č. 356/2019 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2020, stanovuje:

„5. V chránenom vtáčom území sa zakazuje vykonávať činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet jeho ochrany. Na vykonanie náhodnej ťažby a opatrení na ochranu lesa v chránenom vtáčom území, v ktorom platí iný ako piaty stupeň ochrany, sa primerane vzťahujú ustanovenia § 14 ods. 6 a 7.

6. Vláda nariadením vyhlási biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov uvedené v schválenom zozname vtáčích území za chránené vtáčie územie a ustanoví vymedzenie hraníc chráneného vtáčieho územia a zoznam činností podľa odseku 5 vrátane územného a časového obmedzenia ich výkonu.“

9 § 28 ods. 4 až 9 zákona o ochrane prírody je formulovaný takto:

„4. Okresný úrad v sídle kraja vydá k návrhu plánu alebo projektu podľa odseku 3 odborné stanovisko k možnosti jeho významného vplyvu na územie sústavy chránených území. Ak sa plán alebo projekt má uskutočniť na území viacerých krajov, odborné stanovisko vydá ten okresný úrad v sídle kraja, na území ktorého sa má uskutočniť najväčšia časť plánu alebo projektu. Odborné stanovisko môže vydať aj ministerstvo alebo okresný úrad v sídle kraja z vlastného podnetu, ak podnet na jeho vydanie bol zistený počas konania o vydanie výnimky, súhlasu alebo vyjadrenia podľa tohto zákona. Ak podľa odborného stanoviska plán alebo projekt môže mať samostatne alebo v kombinácii s iným plánom alebo projektom významný vplyv na toto územie, je predmetom posudzovania vplyvov podľa osobitného predpisu.

5. Plán alebo projekt možno schváliť alebo povoliť, len ak sa na základe výsledku posudzovania vplyvov podľa osobitného predpisu preukáže, že nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu územia sústavy chránených území z hľadiska cieľov jeho ochrany (ďalej len ‚nepriaznivý vplyv na integritu územia‘).

6. Plán alebo projekt, ktorý môže mať nepriaznivý vplyv na integritu územia, možno schváliť alebo povoliť, len ak sa preukáže, že neexistujú iné alternatívne riešenia a musí sa realizovať z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej

povahy. V tomto prípade sa pr[i]jm[ú] kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia európskej sústavy chránených území bude ochránená.

7. Ak sa na území sústavy chránených území vyskytujú prioritné biotopy alebo prioritné druhy, plán alebo projekt, ktorý môže mať nepriaznivý vplyv na integritu územia, sa môže schváliť alebo povoliť len z takých naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu, ktoré sa týkajú verejného zdravia a verejnej bezpečnosti ľudí alebo priaznivých dôsledkov zásadného významu na životné prostredie a pri ďalších naliehavých dôvodoch vyššieho verejného záujmu na základe stanoviska Európskej komisie.

8. O tom, či schválenie plánu, alebo povolenie projektu s nepriaznivým vplyvom na integritu územia predstavuje naliehavý vyšší verejný záujem, rozhoduje vláda na základe návrhu, ktorý predkladá ministerstvo na základe žiadosti ústredného orgánu štátnej správy, do pôsobnosti ktorého schvaľovaný plán alebo povoľovaný projekt patrí. Súčasťou žiadosti je informácia o rozsahu, lokalizácii navrhovaných kompenzačných opatrení a výške finančných prostriedkov potrebných na ich realizáciu a stanovisko ministerstva k rozsahu a lokalizácii navrhovaných opatrení uvedených v informácii; informáciu vyhotovuje navrhovateľ a stanovisko vydáva ministerstvo na základe žiadosti navrhovateľa.

9. Návrh kompenzačných opatrení vypracúva na náklady navrhovateľa organizácia ochrany prírody alebo odborne spôsobilá osoba (§ 55) v spolupráci s organizáciou ochrany prírody. K návrhu kompenzačných opatrení je navrhovateľ povinný si vyžiadať súhlas ministerstva, a to ešte pred schválením alebo povolením plánu alebo projektu.“

10 § 85 ods. 3 a 4 tohto zákona stanovuje:

„3. Ak ide o konanie, ktorého predmetom je zabezpečenie povinností podľa osobitného zákona, orgán ochrany prírody vydá rozhodnutie do termínu plánovanej činnosti, ak bola žiadosť podaná podľa § 82 ods. 1 najmenej 30 dní pred plánovanou činnosťou.

4. Ak orgán ochrany prírody rozhodnutie podľa odseku 3 nevydá, predpokladá sa, že vydal rozhodnutie, ktorým žiadosti vyhovel.“

11 § 104g ods. 4 a 11 zákona o ochrane prírody, v znení zákona č. 356/2019 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2020, stanovuje:

„4. Zákazy podľa § 13 ods. 1 písm. c) a § 14 ods. 1 písm. l) sa nevzťahujú na činnosti vykonávané podľa programov starostlivosti o lesy, ku ktorým bol protokol podľa osobitného predpisu vyhotovený do 31. decembra 2019.

…

11. Organizácia ochrany prírody (§ 65a) najneskôr do 31. decembra 2020 posúdi vplyv úmyselnej ťažby podľa schválených programov starostlivosti o lesy podľa odseku 10 na územia európskej sústavy chránených území a v rámci tejto lehoty predloží orgánu ochrany prírody podnet na vydanie rozhodnutia podľa § 14 ods. 6 a 7, ak vykonaním takejto ťažby hrozí negatívne ovplyvnenie predmetu ochrany územia, alebo predloží orgánu ochrany prírody podnet na podanie žiadosti na zmenu programu starostlivosti o lesy za účelom zapracovania opatrení na vylúčenie takéhoto negatívneho vplyvu do programu starostlivosti o lesy.“

2. Zákon o lesoch

12 Podľa § 14 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení účinnom k 24. januáru 2019 (ďalej len „zákon o lesoch“):

„1. Lesy osobitného určenia sú lesy, ktoré boli za také vyhlásené a ktorých účelom je zabezpečovanie špecifických potrieb spoločnosti, právnických osôb alebo fyzických osôb, na ktorých zabezpečenie sa významne zmení spôsob hospodárenia oproti bežnému hospodáreniu (ďalej len ‚osobitný režim hospodárenia‘).

2. Za lesy osobitného určenia možno vyhlásiť lesy

a) v ochranných pásmach vodárenských zdrojov I. stupňa a II. stupňa, ak pri odberoch vody z povrchového zdroja alebo podzemného zdroja možno zabezpečiť výdatnosť a kvalitu vodného zdroja len prostredníctvom osobitného režimu hospodárenia,

b) v ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a zdrojov prírodných minerálnych vôd a vo vnútornom kúpeľnom území kúpeľného miesta,

c) prímestské a ďalšie lesy s významnou zdravotnou, kultúrnou alebo rekreačnou funkciou,

d) vo zverniciach a bažantniciach,

e) v chránených územiach a na lesných pozemkoch s výskytom biotopov európskeho významu alebo chránených druhov,

f) v zriadených génových základniach lesných drevín,

g) určené na lesnícky výskum a lesnícku výučbu,

h) ktoré sú nevyhnutné pre potreby obrany štátu podľa osobitných predpisov (ďalej len ‚vojenské lesy‘).

3. Ak sa lesy osobitného určenia podľa odseku 2 písm. e) vyhlasujú vo verejnom záujme, návrh osobitného režimu hospodárenia sa vyhotovuje v rámci komplexného zisťovania stavu lesa [§ 38 ods. 2 písm. b)] vykonaného v súčinnosti so žiadateľom alebo ním poverenou organizáciou.“

13 § 23 ods. 6 až 10 tohto zákona stanovuje:

„6. Ak je náhodná ťažba v rozsahu, ktorý presahuje 1/20 z celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu programom starostlivosti o lesy pre lesný celok alebo vlastnícky celok, alebo ktorú nemôže obhospodarovateľ lesa vykonať do šiestich mesiacov, vypracuje návrh harmonogramu na jej vykonanie a predloží ho orgánu štátnej správy lesného hospodárstva na schválenie. Orgán štátnej správy lesného hospodárstva informuje orgán štátnej správy ochrany prírody a krajiny o začatí konania. Odvolanie proti rozhodnutiu o schválení harmonogramu náhodnej ťažby nemá odkladný účinok.

7. Objem dreva z ťažby v poraste s vekom nad 50 rokov sa môže oproti objemu ťažby odporučenému v programe starostlivosti o lesy prekročiť najviac o 15 %. Ak objem vyťaženého dreva, vrátane objemu dreva odumretých a ponechaných stromov, dosiahol objem ťažby

odporučený v programe starostlivosti o lesy zvýšený o 15 %, môže obhospodarovateľ lesa ďalej vykonávať len náhodnú ťažbu alebo mimoriadnu ťažbu.

8. Celkový objem dreva predpísaný na ťažbu programom starostlivosti o lesy pre lesný celok (§ 39 ods. 3) nemožno ťažbou prekročiť. Ak je v lesnom celku viac obhospodarovateľov lesa, ani jeden z nich nemôže ťažbou prekročiť celkový objem dreva predpísaný na ťažbu vo vlastníckom celku alebo poraste.

9. Ak by bol vykonaním náhodnej ťažby alebo mimoriadnej ťažby celkový objem dreva podľa odseku 8 prekročený, môže obhospodarovateľ lesa vykonať

a) naliehavú ťažbu [§ 22 ods. 3 písm. a)] na základe zmeny programu starostlivosti o lesy (§ 43 ods. 2 a 3),

b) náhodnú ťažbu,

c) mimoriadnu ťažbu alebo

d) úlohy plánu hospodárskych opatrení [§ 40 ods. 2 písm. c)] na základe aktualizácie programu starostlivosti o lesy (§ 43 ods. 4).

10. Úmyselnou ťažbou nemožno znižovať zakmenenie lesného porastu pod 7/10 plného zakmenenia; to neplatí ak

a) ide o znižovanie zakmenenia obnovnou ťažbou,

b) ide o rekonštrukciu lesa alebo

c) to vyplýva z funkčného zamerania ochranných lesov alebo z osobitného režimu hospodárenia v lesoch osobitného určenia.“

14 § 28 ods. 1 a 2 uvedeného zákona stanovuje:

„1. Obhospodarovateľ lesa je povinný vykonávať preventívne opatrenia s cieľom predchádzať poškodeniu lesa a vykonávať ochranné a obranné opatrenia pred škodami spôsobovanými škodlivými činiteľmi, najmä

a) zabezpečiť zisťovanie a evidenciu výskytu a vývoja škodlivých činiteľov, a nimi spôsobeného poškodenia lesa; pri ich nadmernom výskyte bezodkladne informovať orgán štátnej správy lesného hospodárstva a orgán štátnej odbornej kontroly ochrany lesa (§ 29),

b) vykonávať preventívne opatrenia na zabránenie nadmerného rozšírenia biotických škodlivých činiteľov, zabezpečenie stability a odolnosti lesných porastov,

c) prednostne odstraňovať z lesných porastov choré a poškodené stromy, ktoré môžu byť zdrojom zvýšenej početnosti biotických škodlivých činiteľov okrem území s piatym stupňom ochrany,

d) uprednostňovať šetrné postupy a prípravky na ochranu lesa s osobitným dôrazom na biologické a biotechnické postupy pri ochrane pred škodami spôsobovanými biotickými škodlivými činiteľmi,

e) hospodáriť v lesoch pod vplyvom imisií podľa hospodárskych opatrení konkretizovaných v programoch starostlivosti o lesy tak, aby sa zmiernili negatívne dôsledky ich pôsobenia,

f) vykonávať opatrenia na zamedzenie škôd spôsobených zverou,

g) vykonávať preventívne opatrenia proti vzniku lesných požiarov,

h) hospodáriť v lese tak, aby neohrozil lesy iných vlastníkov,

i) plniť ďalšie opatrenia pri ochrane lesa uložené orgánom štátnej správy lesného hospodárstva alebo orgánom štátnej odbornej kontroly ochrany lesa (§ 29).

2. V prípade ohrozenia lesov alebo škôd spôsobených škodlivými činiteľmi je obhospodarovateľ lesa povinný na svoje náklady neodkladne vykonať opatrenia na odvrátenie ohrozenia lesov a odstránenie následkov škôd; v chránených územiach s piatym stupňom ochrany má túto povinnosť len po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia orgánu štátnej správy ochrany prírody a krajiny o povolení výnimky.“

15 Podľa § 41 ods. 13 toho istého zákona v znení zákona č. 355/2019 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2020:

„Návrh programu starostlivosti schvaľuje orgán štátnej správy lesného hospodárstva rozhodnutím, ktorého prílohou je program starostlivosti, po vydaní potvrdenia správcom informačného systému lesného hospodárstva (§ 45) o správnosti a súlade väzieb medzi číselnými a grafickými údajmi návrhu programu starostlivosti a po záväznom vyjadrení dotknutých orgánov štátnej správy, ktorým kontrolujú splnenie pripomienok a požiadaviek uplatnených podľa odseku 8; ak ide o územia európskej sústavy chránených území, orgán štátnej správy lesného hospodárstva rozhodne aj na základe posúdenia podľa osobitného predpisu, [poznámka pod čiarou č. 57aa), ktorá odkazuje na § 28 zákona o ochrane prírody v znení neskorších predpisov] ktorého súčasťou je aj návrh opatrení, ktorými sa zabezpečí, že vykonanie programu starostlivosti nebude mať negatívny vplyv na tieto územia. …“

II. Konanie pred podaním žaloby

16 V priebehu roka 2017 bolo Komisii doručených viacero sťažností opisujúcich nadmernú ťažbu dreva v dvanástich OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na Slovensku, ktorá mala mať podľa týchto sťažností vplyv na stav ochrany tohto chráneného druhu.

17 Počas stretnutí, ktoré sa konali v októbri 2017, vo februári 2018, ako aj 31. mája a 1. júna 2018, Komisia viackrát vyzvala Slovenskú republiku, aby dosiahla súlad s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

18 Dňa 19. júla 2018 Komisia zaslala tomuto členskému štátu výzvu podľa článku 258 ZFEÚ, v ktorej uviedla, že uvedený členský štát si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú zo smerníc o biotopoch a o vtáctve, keďže PSL, náhodná ťažba dreva, ako aj opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov

a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami, ktoré sa týkajú škodlivých činiteľov, neboli predmetom primeraného posúdenia vplyvov vo vzťahu k cieľom ochrany dotknutých OCHÚ.

19 Slovenské orgány odpovedali na výzvu 12. septembra 2018, pričom pripustili, že aktuálny stav i trendy populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) sú nepriaznivé z hľadiska ochrany tohto chráneného druhu a že je potrebné prijať opatrenia na zlepšenie situácie, vrátane zmien relevantných účinných právnych predpisov, a to zákona o ochrane prírody a zákona o lesoch.

20 Listom z 24. januára 2019 Komisia zaslala Slovenskej republike odôvodnené stanovisko, v ktorom jej vytýkala, že nesprávne prebrala článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice a nesplnila si povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s jej článkom 7 a z článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve. Komisia vyzvala tento členský štát, aby dosiahol súlad s odôvodneným stanoviskom v lehote dvoch mesiacov.

21 Slovenská republika odpovedala na odôvodnené stanovisko listami z 21. marca 2019, 21. júna 2019, 20. decembra 2019 a 2. júla 2020, pričom tvrdila, že nesplnenia povinností, ktoré jej boli vytýkané, nie sú dôvodné.

22 V septembri 2019 bol zmenený zákon o ochrane prírody a zákon o lesoch s účinnosťou od 1. januára 2020, takže Slovenská republika vychádzala z toho, že od tohto dátumu je plne zaručený súlad vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie.

23 V novembri 2019, júni 2020 a októbri 2020 boli Komisii doručené aktualizované informácie od sťažovateľov, ktoré potvrdzovali ničenie biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), pokles početnosti tohto druhu od roku 2015 do roku 2018 a ťažbu dreva vykonávanú počas roka 2019 v OCHÚ vyhlásených na ochranu uvedeného druhu.

24 V období od mája do júla 2020 dostala Komisia informácie o posudzovaní náhodnej ťažby uskutočnenej v súlade s legislatívnymi zmenami, ktoré v slovenskom právnom poriadku nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020.

25 Keďže Komisia dospela k záveru, že opatrenia oznámené Slovenskou republikou nie sú dostatočné na ukončenie uvádzaného nesplnenia povinnosti, 5. decembra 2020 rozhodla o podaní tejto žaloby.

III. O žalobe

26 Komisia na podporu svojej žaloby uvádza tri výhrady založené po prvé na porušení článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, po druhé na porušení článku 6 ods. 2 tejto smernice, ako aj po tretie na porušení článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve.

A. O prvej výhrade založenej na porušení článku 6 ods. 3 v spojení s článkom 7 smernice o biotopoch

1. Argumentácia účastníkov konania

27 Komisia sa domnieva, že Slovenská republika tým, že vyňala PSL a ich zmeny, náhodnú ťažbu dreva, ako aj opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravdepodobne významný vplyv na územia sústavy Natura 2000, podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území, porušila článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice.

28 V tejto súvislosti sa Komisia v prvom rade domnieva, že PSL je potrebné považovať za plány alebo projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné, pretože tieto programy nestanovujú žiadne ciele ani opatrenia ochrany.

29 Podľa tejto inštitúcie sú PSL spôsobilé ohroziť ciele ochrany lokalít sústavy Natura 2000, keďže ich vykonávanie môže okrem iného viesť napr. k ťažbe dreva alebo výstavbe lesných ciest v uvedených lokalitách, alebo tieto lokality ovplyvňovať. Podľa Komisie teda boli slovenské orgány v súlade s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch povinné podrobiť PSL primeranému posúdeniu vplyvov a schváliť ich len pod podmienkou, že nebudú mať nepriaznivý vplyv na integritu relevantných lokalít.

30 Ako pritom uvádza Komisia, ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, to znamená k 24. marcu 2019, nebola slovenská právna úprava v súlade s týmto ustanovením, pretože jednak PSL boli považované za dokumentáciu ochrany prírody a krajiny, a preto boli vyňaté z povinnosti uskutočniť primerané posúdenie ich vplyvu na dotknuté lokality, a jednak od 1. januára 2015 bola zrušená dovtedy existujúca povinnosť zahrnúť ako súčasť stanoviska orgánov ochrany prírody aj stanovisko k primeranému posúdeniu vplyvov. Z konania upraveného v § 41 ods. 13 zákona o lesoch podľa Komisie konkrétne vyplýva, že konzultácie s orgánom ochrany prírody sa týkali návrhu programu, a nie jeho konečného znenia, hoci toto konečné znenie sa mohlo líšiť od znenia návrhu, ku ktorému tento orgán vydal svoje stanovisko, pričom ak sa tento orgán nevyjadril v lehote pätnástich dní, nedošlo vôbec k žiadnemu posúdeniu vplyvov.

31 Komisia tiež uvádza skutkový stav ku dňu podania tejto žaloby, pričom zohľadňuje legislatívne zmeny, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020, tak ako sú uvedené v bode 22 tohto rozsudku. V tejto súvislosti jednak konštatuje, že tieto zmeny zaručujú, aby PSL podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov, ak nie je možné vylúčiť, že môžu mať významný vplyv na lokality sústavy Natura 2000, čím sa podľa Komisie odstránil problém nesúladu s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch, pokiaľ ide o PSL vypracované a schválené po nadobudnutí účinnosti týchto legislatívnych zmien. Naproti tomu už existujúce a schválené PSL sú podľa jej názoru aj naďalej vyňaté z povinnosti vykonať primerané posúdenie ich vplyvov.

32 Komisia sa tiež domnieva, že prechodné ustanovenia stanovené týmito legislatívnymi zmenami nepostačujú na zaručenie súladu vnútroštátnej právnej úpravy s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch. Po prvé tieto ustanovenia podľa nej neuvádzajú jasne, na akom základe vzniká povinnosť organizácie ochrany prírody iniciovať zmenu už schváleného PSL. Po druhé podľa jej názoru neexistuje výslovná povinnosť posúdiť pravdepodobnosť významného vplyvu takéhoto PSL na danú lokalitu, ani výslovná povinnosť vykonať primerané posúdenie jeho vplyvov. Po tretie podľa Komisie nie je zabezpečené, že na základe takéhoto podnetu organizácie ochrany

prírody bude skutočne vykonaná zmena už schváleného PSL. Po štvrté sa podľa jej názoru posudzuje iba vplyv úmyselnej ťažby podľa PSL, a nie vplyv PSL celkovo. Po piate sa podľa nej v zákone neuvádza, že schválené PSL sa môžu vykonávať len vtedy, ak sa zistí, že nebudú mať nepriaznivý vplyv na integritu lokalít sústavy v rámci Natura 2000.

33 V druhom rade, pokiaľ ide o náhodnú ťažbu dreva, Komisia najprv poznamenáva, že takúto ťažbu je potrebné považovať za plány alebo projekty, ktoré nie sú potrebné pre lokality sústavy Natura 2000, keďže nesledujú cieľ zachovania biotopov alebo druhov, ktorý odôvodňuje označenie lokality ako „chránenej lokality sústavy Natura 2000“.

34 Komisia tiež uvádza, že ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku § 23 ods. 9 zákona o lesoch stanovoval možnosť vykonať náhodnú ťažbu aj vtedy, keď došlo k prekročeniu celkového objemu ťažby dreva stanoveného v PSL, a to bez toho, aby sa vyžadoval súhlas orgánu ochrany prírody.

35 Táto inštitúcia ďalej spresňuje, že v súlade s uplatniteľnými vnútroštátnymi ustanoveniami bolo potrebné informovať orgán ochrany prírody len vtedy, ak objem ťažby dreva presahoval 20 % lesného porastu v rámci oblasti, na ktorú sa vzťahoval PSL, alebo ak sa ťažba týkala súvislej plochy s výmerou viac ako 0,5 hektára. Zároveň sa v prípade, že tento orgán nevydal stanovisko do 30 dní, predpokladalo, že súhlas udelil.

36 Komisia uvádza, že slovenské orgány počas konania pred podaním žaloby v tejto súvislosti tiež uznali nesúlad príslušnej právnej úpravy s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch a informovali o legislatívnych zmenách, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020 a zaviedli nové pravidlá týkajúce sa náhodnej ťažby dreva pre každú úroveň ochrany, ktoré sú však podľa názoru Komisie aj naďalej nedostatočné.

37 Konkrétne, obhospodarovatelia lesa si podľa § 23 ods. 14 zákona o lesoch zachovali možnosť vykonávať náhodnú ťažbu dreva nad rámec celkového objemu dreva, ktorý bol stanovený v PSL. Pre lokality s druhým až štvrtým stupňom ochrany, v ktorých sa nachádza väčšina lokalít sústavy Natura 2000, podľa Komisie platí, že aj keď orgán ochrany prírody môže za určitých podmienok zakázať alebo obmedziť náhodnú ťažbu dreva, tieto ustanovenia nepredpokladajú žiadne primerané posúdenie vplyvov. Komisia navyše uvádza, že slovenské orgány potvrdili, že aj v prípade piateho stupňa ochrany bolo až do 1. januára 2020 možné odchýliť sa od zákazu týchto opatrení, a to pri domnienke udelenia súhlasu orgánu ochrany prírody.

38 Komisia napokon konštatuje, že podiel náhodnej ťažby na celkovom objeme ťažby na Slovensku v roku 2017 bol približne 52 %. V rokoch 2014 až 2017 bol podiel náhodnej ťažby na celkovom objeme ťažby na Slovensku v priemere viac ako 55 % v porovnaní s predpísaným objemom ťažby v PSL, pričom počas posledného desaťročia predstavovala náhodná ťažba dreva 40 až 65 % ťažby dreva v tomto členskom štáte.

39 V treťom rade, pokiaľ ide o opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi, ktoré z rovnakých dôvodov, aké boli uvedené v bode 33 tohto rozsudku, podľa Komisie priamo nesúvisia so správou lokalít, Komisia uvádza, že rovnako ako pri náhodnej ťažbe dreva sa rozhodnutie orgánu ochrany prírody vyžadovalo len v piatom stupni ochrany, a aj vtedy sa v prípade, že uvedený orgán nevydal rozhodnutie v lehote 30 dní, predpokladalo, že došlo k udeleniu súhlasu, takže žiadne primerané posúdenie vplyvov náhodnej ťažby sa neuskutočnilo.

40 Slovenská republika spochybňuje tvrdenie Komisie, podľa ktorého sú PSL oslobodené od povinnosti byť predmetom primeraného posudzovania ich vplyvov. V tejto súvislosti tento členský štát víta, že sa výhrada Komisie už netýka PSL vyhotovených a schválených po 1. januári 2020, pričom vo svojej duplike pripúšťa, že PSL prijaté pred 1. januárom 2020 PSL neboli od 1. januára 2015 do 31. decembra 2019 predmetom primeraného posúdenia vplyvov, a to v dôsledku nedostatkov praktickej aplikácie vtedy platnej právnej úpravy.

41 Slovenské orgány pritom zároveň uvádzajú, že tieto PSL aj napriek tomu neboli vyňaté spod povinnosti vykonať primerané posúdenie vplyvov podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, pretože sa na nich uplatňoval § 28 zákona o ochrane prírody, ktorý preberá toto ustanovenie do slovenského právneho poriadku. Okrem toho v súlade s § 104g ods. 11 zákona o ochrane prírody, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2020, bola organizácia ochrany prírody povinná vykonať posúdenie vplyvu úmyselnej ťažby v rámci starších PSL na lokality sústavy Natura 2000.

42 Okrem toho, pokiaľ ide o náhodnú ťažbu dreva a iné opatrenia na ochranu lesa, Slovenská republika uvádza, že prezumpcia súhlasu orgánu ochrany prírody uvedená v bode 35 tohto rozsudku bola odstránená od 1. januára 2020.

43 Napokon Slovenská republika spochybňuje prípustnosť tvrdenia Komisie uvedeného v štádiu repliky, podľa ktorého skríning zo strany orgánu ochrany prírody pri určovaní, či môže náhodnou ťažbou pravdepodobne dôjsť k významnému vplyvu na lokalitu, nevedie k prijatiu rozhodnutia o tom, či môže náhodná ťažba dreva významne ovplyvniť územie sústavy Natura 2000, keďže toto tvrdenie presahuje rámec porušení vytýkaných Komisiou v samotnej žalobe, a preto je podľa nej neprípustné.

2. Posúdenie Súdnym dvorom

a) O prípustnosti

44 Na určenie rozsahu tejto výhrady je potrebné uviesť, že existencia nesplnenia povinnosti sa musí posudzovať podľa situácie v členskom štáte ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku a Súdny dvor nemôže prihliadať na prípadné neskoršie zmeny [rozsudok z 27. februára 2020, Komisia/Belgicko (Účtovníci), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 18 a citovaná judikatúra]. Predmet žaloby o nesplnenie povinnosti na základe článku 258 ZFEÚ je teda vymedzený odôvodneným stanoviskom Komisie, takže žaloba musí byť založená na tých istých odôvodneniach a žalobných dôvodoch ako toto odôvodnené stanovisko [rozsudok z 24. júna 2021, Komisia/Španielsko (Zhoršovanie stavu prírodnej zóny Doñana), C-559/19, EU:C:2021:512, bod 160 a citovaná judikatúra].

45 V prípade následnej zmeny príslušných vnútroštátnych právnych predpisov v súvislosti s konaním o nesplnení povinnosti Komisia nemení predmet svojej žaloby tým, že výhrady vznesené proti predchádzajúcim právnym predpisom uplatní na právne predpisy vyplývajúce z prijatej zmeny, ak majú obe verzie vnútroštátnych právnych predpisov zhodný obsah [rozsudok z 27. februára 2020, Komisia/Belgicko (Účtovníci), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 19 a citovaná judikatúra].

46 Naopak, predmet sporu nemožno rozšíriť na povinnosti vyplývajúce z nových ustanovení, ktoré nemajú svoj ekvivalent v pôvodnej verzii dotknutého aktu, pretože by tým došlo k porušeniu podstatných formálnych náležitostí riadneho konania o nesplnení povinnosti [rozsudok z 27. februára 2020, Komisia/Belgicko (Účtovníci), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 20 a citovaná judikatúra].

47 Keďže v prejednávanej veci Komisia vo svojej žalobe a replike uplatnila aj na legislatívne zmeny uvedené v bode 22 tohto rozsudku svoju prvú výhradu pôvodne uvedenú v odôvodnenom stanovisku, je potrebné určiť, či toto uplatnenie ako také znamená zmenu rozsahu uvedenej výhrady.

48 V prvom rade pokiaľ ide o prvú časť prvej výhrady týkajúcu sa absencie primeraného posúdenia vplyvov PSL, je potrebné uviesť, že § 41 ods. 13 zákona o lesoch v znení zmien, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020, už obsahuje výslovnú povinnosť vykonať primerané posúdenie vplyvov PSL, ktorá však nemá vplyv na PSL existujúce a schválené pred týmto dátumom, ktoré sú naďalej vyňaté z povinnosti uskutočniť takéto posúdenie. Toto ustanovenie teda nemá ekvivalent v skoršej právnej úprave.

49 V druhom rade pokiaľ ide o druhú časť prvej výhrady založenú na neexistencii primeraného posúdenia náhodnej ťažby dreva, samotná Komisia pripúšťa, že zmena zákona o ochrane prírody zaviedla nové pravidlá týkajúce sa tejto náhodnej ťažby pre každý stupeň ochrany, ktoré teda nemajú ekvivalent v skoršej právnej úprave.

50 V treťom rade pokiaľ ide o tretiu časť prvej výhrady, ktorá sa týka absencie primeraného posúdenia opatrení určených na predchádzanie hrozbám pre lesy a na odstránenie dôsledkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi, zo znenia § 26 ods. 5 zákona o ochrane prírody v znení vyplývajúcom zo zmien, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020, vyplýva, že toto ustanovenie zavádza nové pravidlo, a to uplatňovanie pravidiel pre tretí stupeň ochrany, na chránené územia a ochranu vtáctva pre chránené územia.

51 Keďže zmeny zákona o ochrane lesov a zákona o lesoch, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020, výrazne zmenili legislatívny rámec ochrany lesov na území Slovenskej republiky, ich obsah nemožno považovať za zhodný s obsahom skoršej právnej úpravy.

52 Preto v rozsahu, v akom sa prvá výhrada týka aj uvedených legislatívnych zmien, tieto zmeny menia rozsah tejto výhrady, takže túto výhradu je potrebné preskúmať bez ohľadu na rozšírenie vykonané Komisiou v žalobe a replike a zohľadniť rozsah uvedenej výhrady tak, ako bol vymedzený v odôvodnenom stanovisku.

53 Za týchto podmienok je potrebné zamietnuť prvú výhradu ako neprípustnú v rozsahu, v akom sa týka zmien zákona o ochrane prírody a zákona o lesoch, ktoré nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020, a obmedziť sa len na preskúmanie zlučiteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy v znení účinnom v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

54 Pokiaľ ide vo štvrtom a poslednom rade o neprípustnosť, ktorú Slovenská republika vzniesla vo vzťahu k tvrdeniu, ktoré Komisia uviedla vo svojej replike v súvislosti s postupom skríningu, je potrebné uviesť, že skutočnosť, že táto inštitúcia v tomto vyjadrení spresnila prvú časť svojej prvej výhrady, ktorú už všeobecnejšie uviedla v žalobe, s cieľom odpovedať na tvrdenia uvádzané slovenskými orgánmi v ich vyjadrení k žalobe, nezmenila predmet uvádzaného nesplnenia

povinnosti, a teda nemá žiadny vplyv na rozsah sporu [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. novembra 2020, Komisia/Taliansko (Limitné hodnoty – PM_{10}), C-644/18, EU:C:2020:895, bod 68 a citovanú judikatúru].

55 Z toho vyplýva, že toto tvrdenie je prípustné.

b) O veci samej

1) Úvodné poznámky

56 Je potrebné pripomenúť, že článok 6 smernice o biotopoch ukladá členským štátom súbor povinností a osobitných postupov, ktoré majú zabezpečiť, ako to vyplýva aj z článku 2 ods. 2 tejto smernice, zachovanie alebo prípadne obnovenie prirodzených biotopov a druhov divokej fauny a flóry, ktoré sú významné pre Európsku úniu, s cieľom dosiahnuť všeobecnejší cieľ tejto istej smernice, ktorým je zabezpečenie vysokej úrovne ochrany životného prostredia, pokiaľ ide o územia chránené v zmysle tejto smernice (rozsudok zo 7. novembra 2018, Holohan a i., C-461/17, EU:C:2018:883, bod 30, ako aj citovaná judikatúra).

57 Ustanovenia smernice o biotopoch teda majú zabezpečiť, aby členské štáty prijali vhodné ochranné opatrenia na udržanie ekologických vlastností lokalít, v ktorých sa vyskytujú typy prirodzených biotopov [rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (Prales Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 107 a citovaná judikatúra].

58 Na tento účel článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch stanovuje posúdenie, ktorého cieľom je pomocou predchádzajúcej kontroly zabezpečiť, aby sa plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou dotknutej lokality alebo pre ňu nie je potrebný, ale môže ju významne ovplyvniť, povolil len za predpokladu, že nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu tejto lokality [rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (Prales Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 108 a citovaná judikatúra].

59 Konkrétne, s ohľadom na zásadu obozretnosti, ak plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo pre ňu nie je potrebný, môže ohroziť ciele jej ochrany, musí sa považovať za taký, ktorý môže mať významný vplyv na túto lokalitu. Posúdenie uvedeného rizika sa musí vykonať s ohľadom na vlastnosti a podmienky životného prostredia príznačné pre lokalitu, ktorej sa takýto plán alebo projekt týka [rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (Prales Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 112 a citovaná judikatúra].

60 Primerané posúdenie vplyvov plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu, ktoré treba vykonať podľa uvedeného článku 6 ods. 3 prvej vety smernice o biotopoch, predpokladá, že vzhľadom na najlepšie vedecké poznatky v danej oblasti musia byť zistené všetky aspekty predmetného plánu alebo projektu, ktoré môžu samostatne alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany tejto lokality [rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (Prales Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 113].

61 Vzhľadom na tieto zásady je potrebné preskúmať, či Slovenská republika porušila článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch, ako to tvrdí Komisia vo svojej prvej výhrade.

2) O prvej časti prvej výhrady týkajúcej sa PSL

62 Na úvod je potrebné uviesť, že Slovenská republika nepopiera, že PSL predstavujú plány, ktoré priamo nesúvisia so správou, ani nie sú potrebné pre správu dvanástich OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na jej území, pričom takéto plány musia ako také podliehať primeranému posúdeniu ich vplyvov.

63 Je však potrebné uviesť, že podľa vlastných tvrdení tohto členského štátu PSL od 1. januára 2015 nepodliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov, a to v dôsledku nedostatočne doriešených a zosúladených postupov a procesov.

64 Zo skutočností uvedených v spise konkrétne vyplýva, že od tohto dátumu bola zrušená dovtedy existujúca povinnosť stanovená v § 28 ods. 4 zákona o ochrane prírody zahrnúť ako súčasť stanoviska orgánov ochrany prírody aj odborné stanovisko k tomu, či PSL môže mať významný vplyv na lokalitu Natura 2000.

65 Prvej časti prvej výhrady je preto potrebné vyhovieť.

3) O druhej časti prvej výhrady týkajúcej sa náhodnej ťažby dreva

66 V prvom rade je potrebné uviesť, že je nesporné, že náhodná ťažba dreva predstavuje v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch plány, ktoré priamo nesúvisia so správou dvanástich OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Slovenskej republike, ani pre ich správu nie sú potrebné, a preto takáto ťažba musí podliehať primeranému posúdeniu jej vplyvov.

67 V druhom rade je potrebné zdôrazniť jednak to, že § 23 ods. 9 zákona o lesoch v spojení s odsekom 8 uvedeného ustanovenia povoľuje ťažbu, ktorá prekračuje celkový objem dreva predpísaný na ťažbu v rámci PSL bez toho, aby bol uvedený akýkoľvek údaj o predchádzajúcom posúdení vplyvov takejto ťažby a bez toho, aby sa vyžadovalo povolenie orgánu ochrany prírody. Okrem toho, hoci sa vyššie uvedené ustanovenia nevzťahujú na piaty stupeň ochrany spojený s bezzásahovým režimom, je potrebné konštatovať, že v súlade s § 85 ods. 4 zákona o ochrane prírody sa v prípade, že orgán ochrany prírody nevydal rozhodnutie najmenej 30 dní do termínu plánovanej činnosti, predpokladalo, že vydal rozhodnutie, ktorým vyhovel žiadosti týkajúcej sa náhodnej ťažby dreva v lokalite spadajúcej do tohto stupňa ochrany.

68 Slovenská republika pritom vo svojom vyjadrení k žalobe uvádza, že tento predpokladaný súhlas orgánu ochrany prírody bol zrušený až od 1. januára 2020.

69 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že možnosť v súlade s platnou právnou úpravou všeobecne vylúčiť určité činnosti z potreby posudzovania vplyvov na predmetné územie nezabezpečuje, že tieto činnosti nepoškodzujú integritu chránenej lokality. Článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch teda neoprávňuje členský štát prijať vnútroštátne predpisy, ktoré by všeobecným spôsobom z povinnosti vykonať posudzovanie vplyvov na dotknutú lokalitu vylučovali určité plány alebo projekty (rozsudok zo 7. novembra 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a i., C-293/17 a C-294/17, EU:C:2018:882, bod 114, ako aj citovaná judikatúra).

70 Z uvedeného vyplýva, že Slovenská republika si tým, že všeobecným spôsobom vyňala náhodnú ťažbu dreva z povinnosti vykonať posúdenie jej vplyvov na OCHÚ vyhlásené na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

71 Druhej časti prvej výhrady je preto potrebné vyhovieť.

4) O tretej časti prvej výhrady týkajúcej sa opatrení na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi

72 Na úvod je potrebné uviesť, že slovenské orgány v tejto súvislosti rozvinuli svoju argumentáciu výlučne vzhľadom na situáciu, ktorá existovala v dôsledku legislatívnych zmien prijatých s účinnosťou od 1. januára 2020, takže z dôvodov uvedených v bodoch 52 a 53 tohto rozsudku túto argumentáciu nie je možné zohľadniť v rámci posúdenia tretej časti prvej výhrady.

73 V každom prípade treba konštatovať, že Slovenská republika nespochybňuje kvalifikáciu opatrení na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi ako plánov alebo projektov, ktoré priamo nesúvisia so správou lokalít sústavy Natura 2000 alebo pre ich správu nie sú potrebné.

74 Ako však uvádza Komisia, rozhodnutie orgánu ochrany prírody sa vyžadovalo len pre piaty stupeň ochrany spojený s bezzásahovým režimom, takže opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených škodlivými činiteľmi v prvých štyroch stupňoch ochrany nepodliehali v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) žiadnemu povoleniu, a teda ani žiadnemu primeranému posúdeniu ich vplyvov.

75 Okrem toho z dôvodov uvedených v bodoch 67 a 68 tohto rozsudku je potrebné dospieť k záveru, že ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku bezzásahový režim spojený s piatym stupňom ochrany neumožňoval zabezpečiť súlad vnútroštátnej právnej úpravy s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

76 Z toho vyplýva, že tretej časti prvej výhrady je potrebné vyhovieť.

77 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že Slovenská republika si tým, že vyňala PSL, náhodnú ťažbu dreva a opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravdepodobne významný vplyv na osobitné chránené územia vyhlásené na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice.

B. O druhej výhrade založenej na porušení článku 6 ods. 2 v spojení s článkom 7 smernice o biotopoch

1. Argumentácia účastníkov konania

78 Vo svojej druhej výhrade Komisia vytýka Slovenskej republike, že porušila článok 6 ods. 2 smernice o biotopoch tým, že neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*).

79 V tejto súvislosti táto inštitúcia v prvom rade tvrdí, že intenzívna lesohospodárska činnosť, veľkoplošné holoruby s následným vznikom tmavých monokultúr a používanie pesticídov poškodili biotop hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v dvanástich dotknutých OCHÚ tým, že sa zmenšilo územie tohto biotopu, ako aj jeho osobitná štruktúra a funkcie, čo prispelo k významnému poklesu populácie tohto druhu v týchto OCHÚ.

80 Komisia ďalej poznamenáva, že najvýraznejšie zmenšenie biotopu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) bolo zaznamenané v OCHÚ Nízke Tatry, jednom z piatich jadrových OCHÚ pre jeho výskyt, kde dochádzalo k vysokému objemu ťažby dreva s cieľom riešiť problém výskytu podkôrneho hmyzu.

81 Táto inštitúcia zdôrazňuje, že poškodzovanie biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) uznala aj samotná Slovenská republika v rámci Programu záchrany hlucháňa hôrneho na roky 2018/2022 schváleného Ministerstvom životného prostredia v apríli 2018 (ďalej len „Program záchrany“).

82 V druhom rade Komisia poznamenáva, že hoci, ako uviedla Slovenská republika v priebehu konania pred podaním žaloby, orgány ochrany prírody v rokoch 2015 až 2018 prijali 33 podnetov a vydali sedem rozhodnutí s cieľom obmedziť alebo zakázať lesohospodársku činnosť a uskutočnili tiež desať inšpekcií po upozorneniach mimovládnych organizácií (MVO), ktoré viedli k zastaveniu ťažby v piatich OCHÚ, tieto individuálne rozhodnutia a kontroly neboli dostatočné, resp. primerané na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), pretože boli obmedzené na ojedinelé prípady a iba reagovali na podnety jednotlivcov alebo MVO. Zatiaľ čo článok 6 ods. 2 smernice o biotopoch vyžaduje režim právnej ochrany, ktorý má byť koherentný, osobitný a úplný, Slovenská republika podľa Komisie nezaviedla žiadny štrukturálny systém, ktorý by umožňoval uskutočniť takúto ťažbu len vtedy, keby nemala významný vplyv na územia sústavy Natura 2000.

83 V treťom rade Komisia poznamenáva, že táto situácia pretrváva aj v okamihu podania tejto žaloby. Po prvé, hoci slovenské orgány zdôraznili, že vydali stanoviská k 1 599 náhodným ťažbám dreva, pričom zamietavé stanovisko vydali v takmer 150 prípadoch, v takmer 1 000 prípadoch, keď boli stanovené prísne a špecifické podmienky, k vydaniu takéhoto stanoviska podľa Komisie nedošlo, pričom nebola posúdená pravdepodobnosť významného negatívneho vplyvu ani vykonané primerané posúdenie vplyvov takejto ťažby. Okrem toho približne v 450 prípadoch neboli podľa nej uložené žiadne obmedzenia, a preto bolo možné vykonávať náhodnú ťažbu dreva bez posúdenia pravdepodobnosti významného negatívneho vplyvu a bez primeraného posúdenia jej vplyvov.

84 Po druhé Komisia uvádza, že Slovenská republika ešte stále neprijala najdôležitejšie opatrenia obsiahnuté v Programe záchrany, akými sú zmeny vyhlášok, ktorými sa určujú OCHÚ tak, aby škodlivé činnosti boli zakázané, prijatie programov starostlivosti pre OCHÚ, zonácia najväčších chránených území a zavedenie bezzásahového režimu spojeného s piatym stupňom ochrany.

85 Po tretie, hoci Slovenská republika vysvetlila, že obhospodarovanie lesov priaznivé pre hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) by bolo možné, ak by boli dotknuté lesy vyhlásené za „lesy osobitného určenia“ podľa § 14 ods. 2 písm. e) zákona o lesoch, Komisia konštatuje, že postup vyhlásenia podľa tohto ustanovenia sa ešte nezačal.

86 Po štvrté táto inštitúcia uvádza, že prijatie dočasných opatrení podľa nového § 104g ods. 4 zákona o ochrane prírody do ukončenia procesu novelizácie právnych predpisov nie je v súlade s článkom 6 ods. 2 smernice o biotopoch stanovujúcim povinnosti, ktoré sa majú v prípade osobitných chránených území uplatňovať natrvalo.

87 Slovenská republika v prvom rade odpovedá, že príslušné orgány ochrany prírody vydávali s cieľom zabrániť poškodzovaniu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) a jeho podstatnému rušeniu v OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu rozhodnutia podľa § 4 ods. 2 zákona o ochrane prírody, a to aj pred účinnosťou novej právnej úpravy.

88 Tento členský štát v druhom rade zdôrazňuje, že kontinuálne koná v prípade posudzovania a schvaľovania plánov a projektov, ktorých realizáciou by mohlo dôjsť k negatívnemu ovplyvneniu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ako to potvrdzuje jednak zastavenie výstavby na základe projektu spoločnosti STIV Čertovica, s.r.o. na území lokality OCHÚ Nízke Tatry, týkajúceho sa rozširovania zjazdoviek a výstavby sprievodných stavieb, a jednak prebiehajúceho procesu posudzovania vplyvov zámeru „Optimalizácia horských dopravných zariadení a dopravy na Štrbskom Plese“.

89 V treťom rade Slovenská republika uvádza niekoľko opatrení prijatých v rokoch 2018 až 2020, ktoré podľa nej preukazujú pokrok dosiahnutý pri príprave, predrokovaní a schvaľovaní programov starostlivosti o OCHÚ. V tejto súvislosti uvádza predovšetkým:

– schválenie PSL pre OCHÚ Horná Orava, pre ktorý bol podaný návrh na vyhlásenie za „les osobitného určenia“ v zmysle § 14 ods. 1 a § 14 ods. 2 písm. e) zákona o lesoch,

– vypracovanie PSL organizáciou ochrany prírody pre OCHÚ Muránska planina – Stolica v priebehu roka 2019,

– vypracovanie odborných návrhov PSL organizáciou ochrany prírody v období od septembra 2020 do januára 2021 pre šesť OCHÚ (Nízke Tatry, Tatry, Veľká Fatra, Malá Fatra, Volovské vrchy a Levočské vrchy),

– ukončenie procesu prípravy a odborných konzultácií k návrhu prírodnej rezervácie Pralesy Slovenska v auguste 2020, ktorá by mala umožniť tejto prírodnej rezervácii využívať piaty stupeň ochrany,

– príprava projektu ochrany návrhu ochrany s cieľom vytvoriť prírodnú rezerváciu Hluchánia, ktorej cieľom je ochrana zvyškových lesných porastov v tejto pôvodnej lokalite biotopu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*).

90 Okrem toho Slovenská republika uvádza, že ako vyplýva z analýzy uskutočnenej orgánom ochrany prírody v júli 2020, z celkovej výmery biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) 54 346,17 hektára sa bezzásahový režim týka 23 952,19 hektára. Takýto režim, ktorý sa podľa nej ani nevyža-

duje v článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch, by sa pritom mohol ukázať pre tento druh ako vyslovene nevhodný v závislosti od konkrétnych podmienok dotknutého biotopu, najmä ak by sa les stal príliš starým a rovnomerným.

91 Po štvrté a nakoniec sa podľa tohto členského štátu vhodnosť a primeranosť prijatých opatrení v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) už čiastočne prejavila. V priebehu posledných dvoch rokov tak podľa neho možno pozorovať, že trend početnosti jedincov tohto druhu, hoci naďalej mierne klesajúci, má tendenciu stabilizácie.

2. Posúdenie Súdnym dvorom

a) O prípustnosti

92 Na úvod je potrebné uviesť, že Komisia sa v rámci tejto výhrady zameriava tak na skutkové okolnosti pred vydaním odôvodneného stanoviska, ako aj na skutkové okolnosti, ktoré nastali po jeho vydaní.

93 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pripomenutej v bode 44 tohto rozsudku sa má existencia nesplnenia povinnosti posudzovať podľa situácie v členskom štáte ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku.

94 Z ustálenej judikatúry tiež vyplýva, že v rozsahu, v akom žaloba poukazuje na systematické a pretrvávajúce nesplnenie povinností vyplývajúcich z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch, v štádiu súdneho konania pred Súdnym dvorom nemôže byť v zásade vylúčené predloženie dodatočných skutočností s cieľom podporiť všeobecnosť a ustálenosť takto vytýkaného nesplnenia povinnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. apríla 2017, Komisia/Bulharsko, C-488/15, EU:C:2017:267, bod 42 a citovaná judikatúra).

95 Súdny dvor už konkrétne spresnil, že v rámci žaloby o nesplnenie povinnosti možno zohľadniť aj skutočnosti, ktoré nastali po odôvodnenom stanovisku, pokiaľ sú rovnakej povahy a predstavujú rovnaké správanie ako skutočnosti, na ktoré sa vzťahuje uvedené stanovisko (rozsudok z 5. apríla 2017, Komisia/Bulharsko, C-488/15, EU:C:2017:267, bod 43 a citovaná judikatúra).

96 V prejednávanej veci je potrebné uviesť, že hoci dátum uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku zaslanom Slovenskej republike bol stanovený na 24. marca 2019, všetky skutočnosti, ktoré uviedla Komisia vo svojej žalobe a ktoré sa týkali výlučne neexistencie alebo nedostatočnosti vhodných opatrení určených na ochranu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, nastali po tomto dátume.

97 Hoci tieto skutočnosti, o ktorých sa Komisia dozvedela po vydaní tohto odôvodneného stanoviska, neboli uvedené počas konania pred podaním žaloby, Komisia ich mohla platne uviesť na podporu svojej žaloby ako všeobecný príklad vytýkaného nesplnenia povinnosti.

b) O veci samej

98 Na úvod je potrebné pripomenúť, že určitá činnosť je v súlade s článkom 6 ods. 2 smernice o biotopoch len v prípade existencie záruky, že táto činnosť významne nenaruší ciele uvedenej smernice, najmä ciele ochrany, ktoré táto smernica sleduje (rozsudok z 24. novembra 2011, Komisia/Španielsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 126 a citovaná judikatúra).

99 Podľa tohto ustanovenia musí právny režim ochrany OCHÚ zaručovať aj to, aby sa v týchto chránených územiach predišlo poškodzovaniu prírodných biotopov a biotopov druhov, ako aj k podstatnému rušeniu druhov, pre ktoré boli uvedené územia klasifikované (rozsudok z 11. decembra 2008, Komisia/Grécko, C-293/07, neuverejnený, EU:C:2008:706, bod 24 a citovaná judikatúra).

100 Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ochrana OCHÚ sa jednak nesmie obmedzovať na opatrenia, ktoré majú zabrániť vonkajším zásahom a rušivým vplyvom spôsobeným človekom, ale musí tiež podľa existujúcej situácie zahŕňať pozitívne opatrenia na ochranu a zlepšenie stavu lokality (rozsudok z 24. novembra 2011, Komisia/Španielsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 135).

101 Okrem toho Komisia na účely zistenia nesplnenia povinnosti v zmysle článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch nemusí dokázať príčinnú súvislosť medzi činnosťou hospodárenia v lesoch a vyvolaným podstatným rušením hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*). Vzhľadom na skutočnosť, že cieľom odseku 2 článku 6 smernice o biotopoch a odseku 3 tohto článku je zabezpečiť podobnú úroveň ochrany, postačuje, ak Komisia preukáže existenciu pravdepodobnosti alebo rizika podstatného rušenia tohto druhu zapríčineného touto činnosťou (rozsudok z 24. novembra 2011, Komisia/Španielsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 142).

102 Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je potrebné vychádzať z toho, že druhá výhrada môže byť v prejednávanej veci dôvodná len vtedy, ak Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukáže, že Slovenská republika neprijala vhodné ochranné opatrenia na zabránenie tomu, aby v dôsledku činností hospodárenia v lesoch dochádzalo k poškodzovaniu biotopov a rušeniu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ktoré by mohlo byť podstatné z hľadiska cieľa sledovaného smernicou o biotopoch, ktorým je zabezpečenie ochrany uvedeného druhu.

103 V tejto súvislosti v prvom rade zo spisu predloženého Súdnemu dvoru a najmä z Programu záchrany vyplýva, že intenzívna ťažba dreva na veľkých plochách a používanie pesticídov na boj proti podkôrnemu hmyzu, a to aj počas obdobia rozmnožovania hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), prispeli k významnému poklesu populácie tohto druhu v dvanástich OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, konkrétne k poklesu o 49,4 % medzi rokmi 2004 a 2019.

104 Konkrétne, pokiaľ ide o OCHÚ Nízke Tatry, v ktorom bol zistený najväčší úbytok biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v dôsledku náhodnej ťažby dreva, populácia tohto druhu sa v rokoch 2004 až 2015 znížila o 42,5 %.

105 Pritom je nutné konštatovať, že Slovenská republika nepreukázala, že prijala vhodné opatrenia na zabránenie tomu, aby takéto činnosti hospodárenia v lesoch spôsobovali podstatné rušenie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*).

106 Je pravda, že tento členský štát schválením Programu záchrany preukázal, že si je vedomý úbytku biotopu a populácie tohto druhu a že chce napraviť túto situáciu, ako o tom svedčia jednotlivé rozhodnutia prijímané orgánmi ochrany prírody do 20. júna 2020 s cieľom obmedziť alebo zakázať lesohospodársku činnosť na územiach biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ako aj inšpekcie vykonávané v niektorých OCHÚ.

107 Tieto opatrenia sú však neúplné, keďže nepredstavujú ochranné opatrenia systematicky vypracované tak, aby zodpovedali ekologickým požiadavkám tohto druhu a každého z typov biotopu vyskytujúcich sa v každom z dvanástich OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu. Ako uvádza Komisia, uvedené opatrenia sa obmedzujú na ojedinelé prípady a vo väčšine prípadov boli prijaté

len na základe podnetov jednotlivcov alebo MVO, takže majú čiastkový charakter a dokazujú neexistenciu štrukturálneho systému na zabezpečenie ochrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) zastavením poškodzovania jeho biotopov.

108 V druhom rade je potrebné zdôrazniť, že Slovenská republika vo svojom vyjadrení k žalobe poukazuje na súbor opatrení, ktoré sú podľa jej názoru vhodné na zabránenie poškodzovaniu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) a podstatnému rušeniu tohto druhu, konkrétne na zámer „Optimalizácia horských dopravných zariadení a dopravy na Štrbskom Plese“, návrh na preklasifikovanie OCHÚ Horná Orava na „les osobitného určenia“, návrh zonácie národného parku pre OCHÚ Muránska planina – Stolica, odborné návrhy PSL pre 6 OCHÚ, návrhy prírodných rezervácií Pralesy Slovenska a Hluchánia, a integrovaný projekt Natura 2000 SVK.

109 Ako však zdôrazňuje Komisia, s výnimkou projektu Natura 2000 SVK, ktorého realizácia sa začala v januári 2021, všetky opatrenia uvedené v predchádzajúcom bode sú v štádiu návrhu a v dôsledku toho neboli vykonané v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, ani v čase podania tejto žaloby. Keďže tieto opatrenia obsahujú povinnosti platné len do budúcnosti, nemožno ich považovať za „vhodné opatrenia“ v zmysle článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch.

110 Z toho vyplýva, že Komisia dostatočne zdokumentovaným a podrobným spôsobom preukázala ustálenú a takmer všeobecnú neexistenciu vhodných ochranných opatrení na zabránenie tomu, aby v dôsledku činností hospodárenia v lesoch dochádzalo k poškodzovaniu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) a rušeniu tohto druhu, ktoré by mohlo byť podstatné vo vzťahu k cieľu zabezpečenia ochrany uvedeného druhu.

111 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že Slovenská republika si tým, že neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice.

C. O tretej výhrade založenej na porušení článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve

1. Argumentácia účastníkov konania

112 Svojou treťou výhradou Komisia vytýka Slovenskej republike, že si neprijatím osobitných ochranných opatrení týkajúcich sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve.

113 Komisia konkrétne zdôrazňuje, že toto ustanovenie zavádza podobný spôsob správy OCHÚ, aký je uvedený aj v článku 6 ods. 1 smernice o biotopoch, takže na tieto OCHÚ sa vzťahuje analogický režim ochrany, ako na osobitné chránené územia podľa posledného uvedeného ustanovenia. V dôsledku toho povinnosť stanoviť osobitné ochranné opatrenia podľa článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve zahŕňa podľa Komisie povinnosť ustanoviť špecificky pre dotknutú lokalitu osobitné ciele ochrany a opatrenia, ktoré sa musia účinným spôsobom vykonať.

114 Komisia pritom poznamenáva, že Slovenská republika ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v jedenástich z dvanástich OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu.

Okrem toho táto inštitúcia poznamenáva, že ku dňu podania tejto žaloby nemalo sedem OCHÚ vyhlásených na ochranu tohto druhu, vrátane jeho najvýznamnejšej lokality, konkrétne OCHÚ Nízke Tatry, vlastné programy starostlivosti o chránené územia.

115 Komisia konkrétne uvádza, že hoci § 26 ods. 6 zákona o ochrane prírody umožňuje v nariadení vlády ustanoviť zákaz činností, ktoré majú negatívny vplyv na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), tento členský štát takéto zákazy nezaviedol. Tento nedostatok pripustili samotné slovenské orgány, pretože v Programe záchrany sa vyžadujú zmeny vyhlášok, ktorými sa vyhlásili OCHÚ, s cieľom stanoviť zákazy činností, ktoré majú negatívny vplyv na tento druh, k čomu však k dátumu podania tejto žaloby nedošlo.

116 Na úvod, pokiaľ ide o prípustnosť, Slovenská republika uvádza, že na rozdiel od toho, čo vyplýva zo žaloby Komisie, tretia výhrada predložená touto inštitúciou sa v skutočnosti týka len siedmich OCHÚ a nie jedenástich alebo dvanástich OCHÚ.

117 Okrem toho tento členský štát vo svojej duplike tvrdí, že odkaz Komisie v štádiu repliky na judikatúru, ako je uvedená v bode 100 tohto rozsudku, podľa ktorej sa osobitné ochranné opatrenia nesmú obmedzovať na opatrenia, ktoré majú zabrániť vonkajším zásahom a rušivým vplyvom spôsobeným človekom, ale musia tiež podľa existujúcej situácie zahŕňať pozitívne opatrenia na ochranu a zlepšenie stavu lokality, je neprípustná z dôvodu, že predstavuje novú výhradu.

118 Pokiaľ ide o vec samu, Slovenská republika v prvom rade odpovedá, že organizácia ochrany prírody vypracovala návrh trvalých monitorovacích lokalít pre monitoring hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci projektu z OP KŽP s názvom „Monitoring druhov a biotopov európskeho významu v zmysle smernice o biotopoch a smernice o vtákoch“. Uvádza, že celkovo bolo do monitoringu navrhnutých 54 lokalít tohto druhu, a to v rámci OCHÚ, ale aj mimo nich, aby bola v monitoringu zahrnutá reprezentatívna vzorka populácie. Slovenská republika spresňuje, že tento monitoring má byť zabezpečovaný cez dodávateľa vybraného v rámci súťažného konania, pričom verejné obstarávanie zatiaľ nebolo ukončené.

119 Po druhé Slovenská republika zdôrazňuje jednak, že plnenie schválených programov starostlivosti sa priebežne vyhodnocuje, pričom k 10. marcu 2021 z celkového počtu 72 opatrení navrhnutých pre dosiahnutie cieľov ochrany pre hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu dochádza k výkonu 68 opatrení.

120 Po tretie tento členský štát tvrdí, že medzi septembrom 2020 a januárom 2021 boli dopracované odborné návrhy programov starostlivosti o šesť OCHÚ. Pokiaľ ide o zostávajúce OCHÚ Muránska planina – Stolica, 24. januára 2020 bol oznámený zámer vyhlásiť národný park, pre ktorý platí dvojročná predbežná ochrana. Táto ochrana sa uplatňuje aj na 76 lokalít dotknutých projektom prírodnej rezervácie „Pralesy Slovenska“ od vydania súvisiacich vyhlášok v priebehu septembra až novembra 2020.

121 Slovenská republika z toho vyvodzuje, že dočasná absencia programov starostlivosti neznamená, že v dotknutých lokalitách neboli do ich vydania na dotknutých lokalitách podniknuté osobitné ochranné opatrenia v záujme ochrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*).

2. Posúdenie Súdnym dvorom

a) O prípustnosti

122 V prvom rade, pokiaľ ide o predmet tretej výhrady, je potrebné konštatovať, že táto výhrada sa týka systematického a pretrvávajúceho nesplnenia povinností Slovenskej republiky podľa článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve. Vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bodoch 94 a 95 tohto rozsudku je potrebné uviesť, že Komisia bola plne oprávnená na podporu svojej žaloby uviesť skutočnosti, o ktorých sa dozvedela po vydaní odôvodneného stanoviska.

123 Okrem toho je potrebné uviesť, že ako uviedla Slovenská republika, hoci Komisia v žalobe rozvinula tvrdenia týkajúce sa neexistencie osobitných ochranných opatrení týkajúcich sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v jedenástich z dvanástich OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, záverečný bod žaloby v tejto súvislosti, ako aj žalobné návrhy sa netýkajú týchto jedenástich OCHÚ, ale len siedmich z nich, a to OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013 a OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051.

124 Preto je v rámci posúdenia tretej výhrady potrebné zohľadniť iba tvrdenia, ktoré Komisia uviedla vo vzťahu k týmto siedmim OCHÚ.

125 Po druhé, pokiaľ ide o námietku neprípustnosti vznesenú Slovenskou republikou, stačí konštatovať, že Komisia sa vo svojej replike obmedzila na citáciu z judikatúry, ktorej jediným účinkom je spresnenie argumentu, ktorý táto inštitúcia už všeobecnejšie uviedla v žalobe, a to, že osobitné opatrenia pre OCHÚ podľa článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve sa musia účinným spôsobom vykonávať prostredníctvom úplných, jasných a presných opatrení.

126 Preto je potrebné dospieť k záveru, že táto citácia judikatúry nemení predmet namietaného nesplnenia povinnosti a nemá nijaký vplyv na rozsah sporu [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. novembra 2020, Komisia/Taliansko (Limitné hodnoty – PM_{10}), C-644/18, EU:C:2020:895, bod 68 a citovaná judikatúra], takže námietku neprípustnosti vznesenú Slovenskou republikou je potrebné zamietnuť.

b) O veci samej

127 Na úvod je potrebné pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve označenie územia ako OCHÚ na účely ochrany určitého druhu znamená trvalé zachovanie základných vlastností biotopu v danej lokalite, ktorého cieľom, ktorý odôvodnil označenie uvedenej lokality, je prežitie predmetného druhu a jeho rozmnožovanie (rozsudok z 25. júla 2018, Grace a Sweetman, C-164/17, EU:C:2018:593, bod 35).

128 Konkrétne, toto ustanovenie vyžaduje nielen prijatie ochranných opatrení potrebných na zachovanie priaznivého stavu ochrany chránených biotopov a druhov v rámci danej lokality, ale tiež, a najmä, ich účinné vykonávanie, pretože inak by bolo toto ustanovenie zbavené akéhokoľvek potrebného účinku [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. apríla 2018, Komisia/Poľsko (Prales Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 213].

129 Na základe týchto úvodných spresnení je potrebné preskúmať, či, ako tvrdí Komisia, slovenské orgány porušili svoju povinnosť prijať osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*).

130 V tejto súvislosti je po prvé potrebné uviesť, že Slovenská republika vo svojom vyjadrení k žalobe pripúšťa, že v prípade siedmich OCHÚ, ktorých sa týka tretia výhrada, ide práve o tie OCHÚ, pre ktoré ešte neboli prijaté programy starostlivosti.

131 Tento členský štát naopak tvrdí, že si je vedomý potreby a naliehavosti zabezpečiť dostatočnú ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) a že účinne využil všetky právne nástroje, ktoré mu poskytol zákon o ochrane prírody.

132 Toto tvrdenie však nie je podložené nijakým odkazom na program starostlivosti, ktorý by bol skutočne prijatý a vykonávaný v rámci siedmich dotknutých OCHÚ. Hoci je pravda, ako to vyplýva z vyjadrenia Slovenskej republiky k žalobe a z dokumentov, ktoré sú k nemu pripojené, že tento členský štát vypracoval a pripravil určitý počet projektov smerujúcich k zabezpečeniu ochrany biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v OCHÚ vyhlásených na tento účel, ako je najmä zonácia národného parku „Muránska planina – Stolica“, ako aj vytvorenie prírodnej rezervácie „Pralesy Slovenska“, zostáva skutočnosťou, že ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, ani ku dňu podania tejto žaloby tieto projekty neboli dokončené, a už vôbec nie realizované.

133 Po druhé, pokiaľ ide o osobitné ochranné opatrenia prijaté v nadväznosti na rozhodnutia orgánov ochrany prírody prijaté na základe § 4 ods. 2 zákona o ochrane prírody, zo skutočností uvedených v spise predloženom Súdnemu dvoru vyplýva, že tieto opatrenia majú dočasnú povahu a musia byť predĺžené prijatím neskorších rozhodnutí, takže ochrana zabezpečená týmto ustanovením nemôže poskytnúť trvalú záruku zachovania priaznivého stavu biotopov a druhu hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*) v rámci dotknutých OCHÚ.

134 Z toho vyplýva, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala, že Slovenská republika nesplnila požiadavky vyplývajúce z článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve. V dôsledku toho je tretia výhrada založená na porušení tohto ustanovenia dôvodná.

135 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že Slovenská republika si tým, že neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013 a OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051), nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve.

136 Žalobe Komisie je preto potrebné v celom rozsahu vyhovieť.

137 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné konštatovať, že Slovenská republika si tým, že:

– vyňala PSL a ich zmeny, náhodnú ťažbu dreva a opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravdepodobne významný vplyv na územia sústavy Natura 2000,

podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území,

– neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Chočské vrchy SKCHVU050, OCHÚ Horná Orava SKCHVU008, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013, OCHÚ Poľana SKCHVU022, OCHÚ Slovenský Raj SKCHVU053, OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051 a OCHÚ Strážovské vrchy SKCHVU028),

– neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013 a OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051),

nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s jej článkom 7, z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s jej článkom 7, ako aj z článku 4 ods. 1 smernice o vtáctve.

IV. O trovách

138 Podľa článku 138 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla uložiť Slovenskej republike povinnosť nahradiť trovy konania a Slovenská republika nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené uložiť jej povinnosť nahradiť trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

1. Slovenská republika si tým, že:

– **vyňala programy starostlivosti o lesy a ich zmeny, náhodnú ťažbu dreva a opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravdepodobne významný vplyv na územia sústavy Natura 2000, podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území,**

– **neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v osobitných chránených územiach (OCHÚ) vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Chočské vrchy SKCHVU050, OCHÚ Horná Orava SKCHVU008, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013, OCHÚ Poľana SKCHVU022, OCHÚ Slovenský Raj SKCHVU053, OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051 a OCHÚ Strážovské vrchy SKCHVU028),**

– **neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia (OCHÚ Nízke Tatry SKCHVU018, OCHÚ Tatry SKCHVU030, OCHÚ Veľká Fatra SKCHVU033, OCHÚ Muránska planina – Stolica SKCHVU017, OCHÚ Volovské vrchy SKCHVU036, OCHÚ Malá Fatra SKCHVU013 a OCHÚ Levočské vrchy SKCHVU051),**

nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 3 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v spojení s jej článkom 7, z článku 6 ods. 2 smernice 92/43 v spojení s jej článkom 7, ako aj z článku 4 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva.

2. Slovenská republika je povinná nahradiť trovy konania.

Ziemele Arabadžiev Xuereb

Rozsudok bol vyhlásený v Luxemburgu 22. júna 2022.

Tajomník
A. Calot Escobar

Predsedníčka šiestej komory
I. Ziemele